

Ese de dóve ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sime garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegandu-se intr' aceste sume si timbralu. — Pretulu publicatiuniloru se se anticipe

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALA.

Nr. 1315. Plen.

Dupace scaunulu episcopescu alu eparchiei nóstre aradane in urmarea alegerii Preasantiei Sale domnului episeopu diecesanu alu nostru Procopiu Ivacicovicu de archiepiscopu alu Transilvaniei si metropolitu alu romaniloru greco-orientali din Ungari'a si Transilvani'a, in ¹⁶/₂₈ Septembře a. c. a devenitu in vacantia: — consistoriulu acést'a eparchialu cu privire la §§. 89. 90. si 98. din statutulu organicu, in contielegere cu consistoriulu eparchialu din Oradea-mare, si cu invoirea Esceletiei Sale domnului archiepiscopu si metropolitu alu nostru, convóca la resiedinti'a episcopésca, respective la biseric'a catedrala din Aradu *sinodu eparchialu extraordinariu* pentru alegerea episcopulu diecesanu pe Duminec'a, ce cade in 11. Noembře a. c. calend. vechiu; la care dar respectivii domni actuali deputati sinodali preotiesci si mireni, cu reflectare la §. 100. din statutulu organicu, sunt pofíti a se infatisiá: ér convocarea acést'a, cu privire la publicitatea provediuta in §. 103. din statutulu organicu, se aduce la cunoscintia publica.

Aradu, din siedinti'a plenaria tienuta la ⁴/₁₆ Octobře, 1873.

Consistoriulu eparchialu greco-orientalu romanu din Aradu.

PARTE NEOFICIALA.

Adres'a de felicitare a consistoriului gr. or. din Aradu catra Esceletia Sa domnulu archiepiscopu si metropolitu alu nostru Procopiu Ivacicovicu.

^{1277.}/_{1873.} Plen

Esceleti'a Vóstra, Preasantite Domnule Archiepiscope si Metropolit, Parinte preagratióse!

Cu bucuria a salutatu acestu consistoriu actulu congresulu natiunalu alu provintiei nóstre metropolitane, prin care dupa normele statutulu organicu V'a alesu pre Esceleti'a vóstra de archiepiscopu si metropolitu alu romaniloru greco-orientali din Ungari'a si Transilvani'a.

A salutatu consistoriulu cu bucuria alegerea acést'a, prin care cu tactu si seriositate démna de biseric'a lui Christosu, s'au recunoscutu in fapta meritele, ce Esceleti'a Vóstra Vi le-ati castigatu facia de biseric'a ca episcopu diecesanu alu Aradului.

Mil'a si adeverulu s'au intimpinatu: càci Maiestatea Sa cesarea si apostolico-regésca gloriosulu Domnitoriu Franciscu Iosifu I. cu preanalt'a resolutiune din 17. Septembře nou a. c. s'a induratu preagratiósu a intari acést'a alegere.

Trecutulu Esceletiei Vóstre *arvunéza viétiá:* cà ca succesoru alu nemuritoriulu archiepiscopu si metropolitu Andreiu baronu de Siagun'a Vetu fi *anghir'a nóstra cea tare si nemiscata*, in totu ce privesce autonomi'a si progresulu santei nóstre biserici natiunale.

Nu potemu inse din incidintele chartiei dto ¹⁶/₂₈ Septembře a. c. Nr. 202 AEM. cu carea incunoscintiatu clerulu si poporulu din eparchi'a Aradului intrarea Esceletiei vóstre in functiunea de archiepiscopu si metropolitu, — a nu dá spresiune si simtieminteloru nóstre de dorere, cà dupa inaltierea Esceletiei Vóstre la acést'a demnitate, a sositu necesarminte si momentulu superatoriu, in care aveti se Ve despartiti de credintiosii fii din acést'a eparchia, pre carii in restimpu aprópe de 21. de ani ii-ati pastoritu cu rara intieleptiune si iubire adeveratu parintésca.

Primiti dar Esceleti'a Vóstra asecurarea, ce Vi-o da acestu consistoriu cu reverintia fiésca in numele clerulu si poporulu; cà ca parte intregitória a provinciei nóstre metropolitane nu vomu incetá nici in viitoriu a ne face demni de parintésca iubire a Esceletiei Vóstre, si a ne rugá lui Ddieu, ca spre binele biserice si alu natiunei nóstre se Ve tiena multi ani fericiti.

Aradu, din siedinti'a plenaria tienuta in ⁴/₁₆ Octobře 1873
Ai Esceletiei Vóstre

devotati fii credintiosi:

Consistoriulu eparchialu gr. or. romanu din Aradu.

Mironu Romanulu
archim. si vic. eppescu.

Ioanu Moldovanu
secretariu consistorialu.

Sinodulu Bisericei Romane si Metropoli'a Moldovei.

O cestiune precátu de delicata, pre atât'a si de grava, pre-ocupa astadi spiritele tuturoru filoru bisericei romane; este o mare ingrijire, este chiaru o teama, ca nu cumva zizani'a aruncata de spiritulu vicleanu in tierin'a Marelui eliberatoru al lumei, se prinda radacini adunci, spre marea paguba a graului pe care providenti'a lu pastrase pana acumu curatu si neprihanitu, celu pucinu in acést'a tíera bine-cuventata de Dumnedieu. Este teama ca nu cumva desbinarea escata intre ambele Mitropolii a tierii nóstre, se devina o totala ruptura. De aceea aru trebni, ca únitu intr'un sufletu, intr'o inima si intr'unu cugetu, se combatemu reulu ori din ce parte aru veni: se aratamu, ceea ce simtimu in consciinti'a nóstra, cà dreptatea este cu Metropoli'a Moldovei si nedreptatea — cu Metropoli'a Ungro-Vlachiei, pentru cà voesce se 'si aróge nisce drepturi ce nu le a avutu nici o data. Nu trebue se pazimu o rusinósa tacere, noi crestinii orthodoxi ai eparchiei Husiloru atunci candu vedemu cà mum'a nóstra Metropoli'a Moldovei se desbraca de drepturile sale ab-antiquo. Nu trebue se tacemu candu vedemu cà, contr'a principiilor Marelui fundatoru alu bisericei, contra spiritulu constitutionalu care a condusu pana astadi pe biseric'a orthodoxa, se face o vicleana incercare de a fuaugurá pe pámentulu nostru liberu si in neprihanitu nóstra biseric'a o *noua papotate!* Va fi prea tardiu candu vomu incepe ai gustá fructele, va fi prea slabu protestul nostru atunci candu pof'ta de intaetate, pe care dupa Evangelie *numai paganii o cauta*, va fi luat unu sboru in inimele Inaltloru nostri pastori spirituali, si candu usul va reusi se faca din prim'a incercare unu *fait accompli!*

Asi'a se fia bine constatatu cà Metropoli'a Ungro-Vlachiei nu póte aspirá nici o data la o mai mare intaetate asup'r'a Metropoliei Moldovei, de càtu aceea a *presiedintiei* in oficiile divine si ja tóte cerimoniile religióse si civile, si acést'a numai pe ace-

lu resonu, că resiedinti'a Metropolitului Ungro-Vlachiei a devenitu prin unirea acestoru doue tieri surori, capital'a Romaniei.

Altu visu nu mai pôte visá, alt'a pretensiune nu mai pôte avé, decât dóra alature cu totu resonulu Dumnediescu si omenescu. Si atuncea vai! căci consecintiele voru fi fórté triste.

Nu vomu insiste de o cam data a dovedi cu istori'a si cu tóta legislatiunea bisericeasca si civila in mana, că amesteculu Metropolitului Ungro-Vlachiei in afacerile Metropoliei Moldovei, nu a esistatu si nu pote esista sub nici un cuventu, nici *de factu* nici *de dreptu*. Acést'a este o cestiunea prea controversata in biserica crestina, pentru ca se nu o simta pana si copii de pe bancile scóle. Si déca pentru unu momentu, impregiurari politice séu nisce regretabile personalitati, au influentiatu asupr'a membriloru Santului Sinodu pentru ca se dee acelu votu pripitu! noi credemu că pentru ai face se revina asupr'a acelu votu, va fi de ajunsu a li observá contradictiunea flagranta in care s'au pusu insusi Preasantiile loru; contradictiune care se observa in regulamentele votate in aceeasi sesiune. Iata ce dice Art. 2 capitululu antaiu de regulamentulu pentru disciplin'a bisericeasca:

„Asia déra, autoritatea eparchiale este un'a instantia bisericeasca, in care, sub nemidlocit'a privilegiare a erarchului eparchiotu se concentrá administrati'a si judecat'a spirituale a fia-careia eparchii. Peste hotarele eparchiei respective nu pôte a se întinde autoritatea episcopulu, conformu canóneloru santeloru sínóde Can. apost. 35, II. 2 III. 8 VI, 20.

Éca cum suna si art. 3 din regulamentulu pentru atributiunile de precadere a le Metropolitului primatu al Romaniei:

Are dreptulu de a vizitá tóte eparchiile din Romani'a, candu ar crede necesaru acést'a pentru folosulu generalu alu bisericeii.

Ei bine, séu celu d'antaiu este adevératu si conformu Santelor canóne, pe care le si citéza, si atunci acestu de alu doilea este o nascocire ominéscá; séu acest'a este adevératu dupa o inspiratia divina a Santului Sinodu, si atunci canónele Sínódeloru ecumenice nu mai au nici unu resonu de a stá. Nu mai umblati siovaindu. Séu este Dumnedieu in Israilu, séu nu. Déca este, mergeti in tóte in urm'a lui; nu aplicati canónele dupre cum ve yine la cotu; cu ce mesura mesurati altor'a, cu aceea ve mesuráti si Preasantiéi Vóstre.

Si se nu se dica că o simpla vizita a Metropolitului Ungro-Vlachiei n'ar fi unu amestecu in eparchia straina; căci atunci s'ar dovedi o prea mare ignorantia de insemnatatea *visitelor pastorale séu canonice*; dér déca s'a întielesu in adevéru o simpla vizita fara nici unu amestecu, atunci cum se pôte calificá acést'a ingrijire a Santului Sinodu pentru a statuá pana si primblarile Metropolitiloru?

Finind pentru astadi, rugamu cu profundu respectu pe Preasantitulu Episcopu alu acestei de Dumnedieu pazite Eparchii, ca se binevoéscá a fi interpretulu dorintieloru si sentiminteloru nóstre celoru mai legitime, si a starui in Santulu Sinodu ca se se redice de asupr'a Metropoliei nóstre acea suprematia papala, care nu si-a avutu locu nici o data, si care cu mai pucinu resonu aru poté fíntiá in acestu secolu de lumina si civilizatiune.

Moldov'a este léganulu *unirei*; Moldov'a a facutu jertve nenumerate pentru acestu principiu sacru. Jati luatú totu, Domniloru de la potere; lasati-i macaru biserica!

„Vocea Husiloru“.

Folosulu autonomiei bisericii gr. or. romane si progresulu ei.

Dela inceputulu crestinatii, avu acést'a biserica autonomi'a sa basata pe asiediamintele S. S. Canóne, de si aceste multimea aniloru le straformara in unu absolutismu asia de grosavu, in câtu numai in anii acesti din urma prin ajutoriulu lui Ddieu si a prea luminatului nostru Metropolitu Andreiu baronu de Siagun'a le poturamu restitui.

Principiulu restituirii nóu-ei autonomii a fostu si este in întielesulu Statutulu Organicu a administrá sta biserica asia, ca ea se nu suferé nici se aiba vre-o scadere; inse de vomu luá la desbatere cestiunea acést'a vomu resultá, că nu numai că are mare scadere dér si suferinti'a o va duce la total'a ei perire *)

Eu aci in specie din punctu de vedere administrativu voiu documentá că in absolutismulu bisericii cu multu mai micu erá bugetulu anualu de câtu in constitutiunea Statutulu Organicu, precumu din cifirele urmatóre se vede:

Consistoriulu absolutismulu érá din Asesorii onorari.

Teologi'a

2 Profesori pre langa cortelu liberu aveau plat'a annuala

*) Trecutulu ni da dovedi contrarie că biserica in suferintie nu piere;
Red.

	a 400 fl. — — — — —	800 fl.
1 Secretariu	„ 600 „ — — — — —	600 „
	Sum'a	1400 fl.
	Mutarea laturei cu Sum'a de	1400
1 Cancelistu	à 300 fl. — — — — —	300 „
1 Servitoriu	„ 300 „ — — — — —	300 „
	Pausialulu Cancelariei episcopesci — — — — —	2000 „
	Reparati'a la cas'a de Teologia — — — — —	200 „
	Sum'a	4200 fl.

Acést'a érá totu bugetulu anualu sub absolutismulu bisericii nóstre gr. or. respective a Diecesei Caransebesiului asia cu dreptu cuventu se pôte dice că nici celu mai constitutiunulu Consistoriu nu ar fi potutu mai mica cifra acceptá.

Acést'a este cestiunea despre care voescu a tractá, dér se observa că eu prin acést'a nu voescu a spriginí absolutismulu in biserica ci numai a asemená starea nóstra basata pe Statutulu Organicu, cu cea trecuta absolutistica; căci de si Statutulu Org. garantédia liber'a administratia a S-tei bisericii, elu totu-si restringe sínódele diecesane a aduce hotariri favoritorie in economi'a bisericeii, a cere ratiociniu despre administratiunea foandulu diecesanu si despre progresulu resultatu in anulu administrativu.

Sinodulu diecesanu pe bas'a Statutulu Organicu asémna in bugetulu seu anualu o cifra câtu se pôte de mare pentru administratiunea Diecesei, in care meritu mi-iau voia aici specificu a aretá unde este progresulu?

Bugetulu anualu adm.

Sinodulu

60 de Deputati Sinodali	a 4 fl. pe di	240 —
„ „ celu pucinu	„ 6 „ dile — — —	1440 fl.
Spesele de calatoria facu celu pucinu	— — —	600 „

Consistoriulu

3 Asesori ordinarii	a 1200 fl. — — — — —	3600 „
1 Secretariu	— — 900 fl. — — — — —	900 „
	Sum'a	6540 „
	mutarea laturei cu sum'a de	— — — — —
	Archivariu cu 500 fl. — — — — —	500 „
	Pausialulu Cancelariei — — — — —	2000 „
	2 Servitori — a 300 „ — — — — —	600 „
	50 De sesiune anuali la Consistoriu unde suntu minimumu	
provocati 3 asesori Onorari,	a 4 fl. pe di — — — — —	600 „
Spese de calatoria la acestia minimum	a 5 fl. „ pe	
Unul — — — — —	— — — — —	750 „

Teologi'a

2 Profesori	a 900 fl. — — — — —	1800 „
1 Cantore	„ 120 „ — — — — —	120 „
	Pausialulu si incalditulu — — — — —	400 „
	Servitoriu la institatu — — — — —	80 „
	Sum'a totala	13390 „

Dáca acestu consistoriu basatu pe legea Statutulu Organicu are libertate a spesá o suma că si cea susu aretata: Unde este progresulu? **) acela este astadi redusu in birocraismu. Nu voescu eu inse a spriginí absolutismulu bisericescu, ci amu voitu numai a face asemenare intre libertatea garantata in statutu si intre absolutismu. Am voitu, că déca acestu statutu are principiulu economiei in administratia pentru ce nu se practisédia de sinodulu eparchialu.

Acestu Sinodu de si a ordínatu o comisiune ambulanta in fiesce care protopopiatu, asi preliminaru inca un'a mia fl. v. a. pentru unu opu in privinti'a inbunatatirii sortii preotiloru: nu va aduce nici la unu resultatu căci poporul nostru dreptu credintios este dedatu in totu loculu a contribui, numai bisericii si preotiloru nu!!

Elu e dedatu a credé că tóta lumea are dreptu a-lu dosadi si ai impune contributi'a numai biserica si preotulu nu!!! Căci elu in biserica s'a nascutu a crescutu si voiesce a fi liberu, numai aici este elu ne dosadit; aici candu este elu mai asupritu vine si-si afla repaosu, pentru acea si cugeta elu anu fi datoriu nimica, acést'a este unu sanctuariu unde-si pôte elu reclamá tóte asupririle lumesci si elementari. Deci aici se-lu lasamu liberu aici se-i lasamu raiulu pamentulu. Unu misteriu pentru elu, celu adóra din tóta inima sa! —

Căci altucumu de-lu vomu asupri si aci i va veni a perdesi in crederea si in biserica; apoi-mi vine a credé că amu pusu

**) Libertatea de regula e scumpa, inse nu pe cont'a ci in intoresulu progresulu, celu pucinu in biserica asia trebue se fia.
Red.

moralulu celu mai are in cumpena; mi vine a crede că principiulu Statutului Org. nu-i observatu bine și elu e compromis cu o societate de comerț care lavirédia fora cumpena nepotendu areta dividendele, adeca: Progresulu!

Căci On. publicu, de vomu asemená cifr'a administratiunii de sub absolutismu, care face o suma de — — — 4200 fl.

cu cea a constitutinnei dupa Statutulu Organicu care face pe anu — — — — — 13390 „

vomu resultá, că administrati'a s'a redicatu cu un'a cifra de 9190 fl. v. a. mai multu. Dér insemnandu cifr'a intregi provincie metropolitane dela anulu 1869 incóce la cele 4 diecese vomu resultá o suma anualá de minimum 54.520 fl. Pe unu anu administrativu computandu dela anulu 1869 pana inclusive 1872 aru face o suma cam de 218.080. Unu capitalu colosalu pe cont'a Statutului Organicu fora de celu mai ne insemnatu progresu.

Din acestu punctu de védere On públ: dupa parerea mea individuala ar fi de doritu o reformatiune in Statutulu si administratiunea nóstra d. e. prin urmatoriulu.

Proiectu

1. Déca Consistoriulu s'ar compune numai cu 2 asesori ord.; Unulu preotiescu pentru afacerile clericali si unulu mirenescu pentru senatele mirenesci.

2. Déca consistoriulu s'ar compune din preoti si mireni ca membri Onorari.

3. Déca sinodulu eparchialu s'ar conchiemá la 3. ani

4. Déca congresulu s'ar conchiemá la 4 ani, si estra-ordinariu dupa impregiurari.

Aceste sunt punctele cele mai esentiali in economi'a fond. nóstre diecesane, care pana acumu nu se crutiara nemica, si care au tajiutu si intru inaintarea capitaleloru santeloru bisericii.

Căci déca sub absolutismulu bisericescu totu consistoriulu a potutu fi compusu din preoti onorari, pentru ce acumu, candu mireni dapa dreptulu Santei nóstre bisericii au devenitu factorii ei principali, sè nu-o póta in daru servi căci acést'a ar fi unu serviciu, care biserica acumu mai cu deosebire 'lu reclama dela fiii sei. — pentru că fundatiunile nóstre sè crésca — ér sè nu scada.

Acést'a in adeveru ar cere unu mare sacrificiu din partea Dloru mireni inse Sta biserica este cas'a lui Ddieu, ea n'a pusu contributi'a pe nici unu fiu a ei, deci nici fiii sè nu pune pe ea căci atuncea ar intrá constituti'a ei intru-'nu birocratismu prea mare. Se póte sè dica cine-va, că atuncea — multi barbati harnici nu o-arú poté representá din cause materiali — macaru că aru capatá increderea poporului; dar totu-si déca preotii absolutismulu au tienutu atât'a timpu drapelulu guvernarii ei ad honores pentru ce nu si acumu Domnii mireni? barem pana atuncea pana cându voru fi in stare fondurile nóstre diecesane din venitululu seu, curatu a acoperi spesele cauate.

Atuncea amu urmă principiulu Statu, Org. ér ce partiene la sínóde si congresu, pe langa a se computá fiesce carui'a membru, reut'a de a casa de unde locuesce cu deschilinirea de mila pe cocia si pe calea ferata.

Căci onor. publ. reformandu-se in modulu acest'a autonomi'a nóstra, vomu poté face o economi'a in intrég'a provincia metropolitana de minimum 25000 — 30000 fl. v. a. care capitalu s'ar poté intrebuintá spre cumperarea vre-unei mosie, pe carea apoi s'ar poté edificá vr'o monastire in carea ne amu poté apoi cresce teneri cari s'aru resolvá spre tagma monachicésca, de care avemu mare lipsa; numai asia vomu marí fondurile nóstre si vomu fi in stare a crutiá bietulu poporu asupritu de multe alte contributii a contribui si stei bisericii, pe care de o si iubescce totu-si mai pe urma l'ar dosadí, si ar slabi moralulu si credinti'a lui in câtu s'ar face unu poporu fórte nefericitu.

Acést'a ar fi dupa modest'a mea parere mai acceptabilu in economi'a fonduriloru diecesane si bisericesci dela, care apoi s'ar potea acceptá doritululu progresu.

B. Referituriu la inbunatirea sortii preotiloru.

1. Déca nu se voru primi in Teología tinori fara de câtu cu 4—8 Clase latine.

2. Déca in pracsá s'aru reduce parochie si nu se voru amplificá cele devenite vacante.

3. Déca s'ar face unu stolariu regulatu, impartindu-se dupe clasele poporului, incercatu a se pune in lucrare prin comitetulu parochialu si acceptatu de catra sinodulu diecesanu,

4. Déca s'ar edificá in fie-care comuna cas'a parochiala din economi'a mai susu aretata.

5. Déca s'ar impartí parochie in 3 categorii, si adeca de categori'a prima sè fie parochie dela 2500 — 3000 cu 2 sesiuni; de a 2 coteria dela 1500 — 2500 cu 2 sesiuni si a 3 categ.

dela minimulu pona la 1500 de suflete cu un'a seu doue sesiuni.

6. Ca dela competentii la o parochia prima sè se pretínda 8 clase, de a 2-a dela 4 — 8 clase si de a 3-a categoria cu 4 clase latine.

7. Déca s'ar hotari că in parochie prime sè fie alesu preotulu numai pe 12 ani.

8. Si déca ar espirá cursulu de 12 ani sè nu-i mai fie iertatu a compete la altu cursu si sè se deschida altuia cursulu.

9. Sè nu se oprésca parochiloru din cele doue categorii a nu compete lajun'a prima déca acel'a va documentá că a progresatu in parochi'a in care a functionatu.

10. Déca pentru parochie cumu suntu d. e. Gladn'a si Soldu in protop. Facetului ca sè se puna in róndu cu cele de a 3-a categoria s'ar cere si unu ajutoriu din fondulu diecesanu; sè i se póta incuvintiá ca sè fie paritate, si ecvitate general'a in reducere căci ai fi fora scopu ase face reducere numai unde se pote; ér unde nu, sè remana in státu-quo.

11. Déca s'ar poté medi-loci dela Guvernu, că contributi'a sesiuniloru parochiali sè-o supóte comunele in contributi'a islasului comunalu; ori la din contra pentru sesiunile ce cadu in proprietatea bisericii sè platésca bisericile. Éra bisericile sè se rebonifice din vindierea (siédiuriloru) scauneloru din sant'a biserica pe fiesce care anu cu câtu de micu pretiu; ér cele ce cadu sub proprietatea comuneloru sè se adrepartediá prin invoirea comuneloru la contributi'a islasului comunalu.

Acést'a ar fi dupa parerea mea aplicabila la inbunatirea sortii preotiloru, dela care apoi amu poté acceptá doritululu progresu, si amu fi in stare a pune preotulu nostru in róndu cu preotii de alte confesiuni.

Căci on. publ. unu parochu devenindu la o parochia prima in functiunea de 12 ani-si va dá serguintia a-si cresce o famili'a grigindu-se de studiulu ei, dela care apoi natiunea va avé a acceptá si mai multu, si pe care va poté fi falósa.

Ér plinindu-se cursulu de 12 ani a unui parochu primu vomu dá ocaziune si celoralalte 2 categorii a fi inaintate si progresate facunduse preotii vrednici de un'a parochia prima, si asia fiesce caruia preotu harnicu i se va dá ocaziunea a trece preste tóte 3 categoriile cascigandu-si si védia si stare, avendu ocaziune a si ferici si famili'a. —

Ér ce se tiene de parochii primi, cari voru avé a resigná sè se tiene in evidentia, ca dinsi sè aiba locu si anteatate inaintea clericiloru ne chierotoniti; acestia sè aiba dreptulu numai la parochie devenite vacante dopa categori'a sa, si numai in casu de abdicerea a unui parochu primu care nu ar voi o ocupá o parochia din cele de a 2-a categoria.

Căci onor. publ. pentru ce unu preotu care dupa dreptulu testimoniiloru sale sè ocupe un'a parochia prima pe viétia éru unulu din cele de a 2-a categoria. ér pe viétia? Acést'a ar fi o sentintia prea cruda; ér pentru cei de prim'a categoria prea favorabila; deci eu prin acést'a deschidu unu apelatoriu; ér publiculu sè fie judele intre osanda si favoru, căci celu din tairu sè fie favoritatu la tóte desfatarile ce i le procura parochi'a prima, ér cest'a sè fie osanditu la „rebdare si neajunsuri“ unde ar fi atuncea „ecvitatea“. Atuncea s'ar pune clerulu ér in unu stadiu de lancedime; cel'a inbuibatu; éra cest'a fara de sperantia.

La din contra se va pune in unu stadiu de progresu diliginti'a si speranti'a, căci biserica trebuie sè fie drépta si fara de prihana; pentru acea motivarea acést'a o recumandu atentiunei on: publ: pentru că toti dupa meritele sale sè-si ea din via Domnului.

Numeru asia vomu poté inlesni sórtea preotiloru care jace in agenia mortii, asuprita si saracita pana la sufletu; căci pre bietulu preotu toti ilu dosadescu, toti pretindu sè fia ogliand'a poporului, si pre elu toti lora uitatu.

Numeru in modulu cest'a vomu fi instare a scuti si pre bietulu poporu de a contribui si confesiunei sale.

Asia vomu scuti fondurile si capitalele bisericiiloru nóstre in câtu mai pe urma le amu poté comos'a, de unde amu poté apoi din venitululu curatu a acoperi spesele de administratia, si vomu poté face si bunu servitiu creditoriloru nostri caror'a-li vomu poté acreditá bani cu percente mai usióre de cumu ce dau ei pana a cuma strainiloru; de aici apoi vomu resultá doritululu progresu, de unde neamu poté apropiá si de principiulu statutului organicu.

Cumu s'aru potea incepe

Reducerea?

Reducerea se póte incepe de locu dupa ce unu congresu seriosu ar aduce hotarirea:

1. Ca in fia-care comuna sè se edifice cas'a parochiala seu sè se cumpere dela DD. preoti, hotarenduse a se intregi dupa unu planu acomodatu in pregriurariloru nóstre de fatia, in intrég'a provincia metropolitana.

2. A se împarti parochiile in categoriile arătate.
3. A se operá in modulu de sus arátatu solvirea contributiei pe sesiunea parochiala.
4. A se hotari seriosu stolariulu dupa categori'a parochiei si a poporatiunei.

Diverse:

Cumu s'ar usiorá preotiloru oficiulu prin reducere si inmultirea parochieniloru?

Acést'a s'ar poté, candu congresulu ar aduce hotarire seri-
oasa ca consistóriile sè prescrie prin cerculare preotiloru si cre-
dintiosiloru sei, cà oficiulu parochialu se tiene stensu numai de
santele taine a santei bisericii mantuatoriului nostru Cristosu; ér
ce partiene celelalte datini a credintiosiloru nostri, cari dau
multu lucru oficiului parochialu, pre cumu suntu:

1. (o sfestania) Sántirea apei in dilele de serbatori.
2. Slugirea pomenelor la casele parochieniloru (Pentru cà
deca voescu 10 paracheni la o serbatóre ali se face o sfestania, unde
ar fi posibilitatea a merge din unu capetu aparochiei pana in
celalaltu?)

Acestea sè se stabiliseze pre cumu pre alocurea deja
sunt stabilisate si adeca.

1. A se hotari pentru o sfestania unu periodu anualu pre
cumu d. e. in stulu postu alu Pastiloru in intrég'a parochia dea
rondulu a se face.

2. Pentru slugirea pomenelor mortiloru atunci, candu se
inmormintédia, ér pentru celelalte pomeniri sè se hotarésca 1—2
dile pe septemana in care parochieni voru avé sè vina la cas'a
parochului concerninte spre slugire.

3. A se aduce hotarirea, cà pruncii cei pana la 7 ani sè
nu se cuminece, pentru cà este in contr'a stelorú nóstre canóne,
càci pe alocurea vinu si nóptea câte cu unu pruncu de la 6
septemane in sus a-lu cuminecá, ca se nu móra.

Pentru tóte acestea sè se faca uniformitate in intrég'a pro-
vincia metropolitana, la care apoi preotii voru avé a svatui popo-
renii sei, si acesti'a voru apoi a se dedá.

Er pana nu se va face uniformitate in intrég'a provincia,
va fi grea reducerea, càci poporul nostru e dedatu cându ilu
dóre capulu sè vina preotulu sè-i aju-te.

Lugosielu in 1. Octobre, 1873.

Ioanu Bontila m. p.
presviteru.

Visulu meu!

Oh ce visu maicutia dulce mai visamu;

Preste munti in tíera pare cà eramu, ✓

Pre unu plaiu romanticu semenatu cu flori

Flori, ce 'mpartu profumuri si-su de mii colori.

Intrebamu: de unde-su crinii acesti frumosi?

Tu-mi diceai acestia-su inca din stremosi!

Si-unu zefiru oh Domne! cate numi sioptea

Me 'ntariá in sperantie, credemi-mi dicea.

Eu sperámú unu angeru dulce zimbitoriu

Ca se-mi faca plaiulu nostu ne moritoriu.

Si-amea sperantia par cà se 'nplinea

Cà-ci ne morirea angerii o aducea,

Dér in mediu de nópte focu vediui pre ceriu;

Pre unu nóru cu fulgeru scrisu erá se peru!

Si intru aceea clipita preste plaiulu meu

Se ivi de asuprá norulu negru greu.

Grindina si fulgeru apoi josu cadea

Plaiulu meu romantecu totu-lu prapadea;

In ataculu crancenu Tu-inca-ai fostu cadiutu

Patri'a si mum'a toté am fostu perdutu,

Vreamu se moru cu tóte 'ce-am ereditu,

Din stramosi, dér éta cà atunci mamu treditu, —

Oh si acum'-mi arde in peptu afundu unu doru

Pentru a mea natiune, patria se moru!

G. E. Bocu,
docinte.

VARIETATI.

Literariu. Se afla de vendiare din opurile Rdis. d. M. Dr.
ghiciu in Temisiór'a *Istori'a naturala* impreuna cu *Fisic'a* precu-
mu si *Istori'a Ungariei*, din fiacare opu câte unu esemplariu cu
15. cr. éra cei ce ar cumpará 10 esemplare li se dá unulu ca-
rabatu.

× *Program'a* din anulu scolasticu trecutú a gimnasiului din
Brasiovu si a celor'u-lalte scóle romane gr. or. impreunate
cu elu ni aréta rezultate pe câtu se póte de imbucurátórie. — In-
cátu ni permite spatiulu, reproducemu numai urmatóriile momete
din reportulu despre starea acestorú asiediaminte de invetiamentu:

Nrulu scolariloru este 780. In anulu trecutú au fostu numai
625. S'au sporitu dér'cu 155. In asemenea raportu s'au sporitu si
mediulócele de invetiamentu.

Sunt, la gimnasiu, 12 profesori primari si 3 secundari, éra
la scól'a comerciala 8, la olalta 23 profesori.

Program'a este impartita in dóue parti, dintre care cea
dintaiu, tractatulu „*Scólele reale in paralela cu gimnastiale*“ este
cris'a de dlu directoru Dr. I. G. Mesiot'a cu multa cunoscintia de
cause.

CONCURSU

1

pentru Statiunea invetiatorésca din *Top'a de sus*. cerculu Ins-
pectorulu alu Papmezeului; emolumentele sunt. 70 fl. 14. cubule
de bucate $\frac{1}{2}$ grau $\frac{1}{2}$ cucurudiu, 2. mesuri fasóle, 8. stingeni
de lemne, tóta casa un'a legatura de fenu si un'a de pae
cortelu liberu cu gradina.

Doritorii de a ocupá statiunea acést'a, au a si tramite
recursele sale pâna in 21. Octobre in care dí vafi si alegerea,
inspectorului sub semnatu — post'a ultima Rabagani. —

Top'a de sus-29. Sept. 1873.

Elia Mog'a protop. si Ins. Ceer. de scóle in contielegere cu comitetulu paroch-

Concursu

3

Prin Sententi'a Consistoriulu dto. $\frac{12}{7}$ a. c. Nr. $\frac{926}{207}$ sco-
amovenduse, invetiatoriulu din Ostrovu, din postulu seu in-
vetiatorescu, pe statiunea acést'a, se deschide Concursu pana
la 28. Octom. a. c. st. v. in care dí se va tiené si alegerea.

Emolumintele suntu 84 fl v. a. 15 meti de grâu, 24 meti
de cucurudiu, 50 f. de sare 100 f. de clisa. 15 f. de lumini,
in paméntu 2 Iugere de fenatie, 2 Iugere de aratura estra-
vilanu, 1 Iugeru intravilanu si 8 orgii de lemne din care e
a se incaldí si scól'a.

Doritorii de a ocupá, acést'a statiune au a si tramite
recursurile sale inspectorelui cercualu de scóle, in Bacame-
reu, posta u. *Kápolnás*

Ostrovu 24. Sept. 1873.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Laurentiu Barzu Inspector cerc. de scole

CONCURSU.

3

Fiindu-ca in urmarea concursului scrisu si publicatu cu
terminulu de 16. Septembrie st. v. pentru postulu invetiato-
rescu din Oradea-mare s'a insinuatú numai unu competinte;
pentru ace'a, — terminulu se prolungesce pana in 30. Sep-
tembre a. c. st. v. deci pelanga sustinerea conditiuniloru
publicate in concursulu primu, — doritorii de a competi pen-
tru acestu postu suntu póttiti ca pana in 30 Septembrie st.
v. sè si-tramita petitiunile instruite conformu conditiuniloru
espuse si publicate.

Oradea-mare 16. Septembrie

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Simeonu Bica** Protopres Oradii mari ca Inspectoru
districtualu

Concursu.

3

Pentru statiunile invetiatoresci din Cerculu inspec. Ra-
bagani.

1 S. Lazuri, cu emolumintele: 100 fl. 6. cub. de bucate 60.
de lemne.

2. Iosani-Goil'a emolum. 66. fl. 66 cr. 6. cub. de bucate
si 30 de lemne.

Competitorii au asi tramite recursurile sale instruite in
modu recerutu pana la 10. Octobre vechiu la subscrisulu in
Ds. Forro-postá ult. Belényes.

Ds. Forro in 25. Sept. 1873.

Din incredintiarea respectivelor comiteto parochiali **Vasilii Papp** insp. scol. u
cerculu Rabagani.